

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Het lied van de vreemdeling:

II. Zijn gezangen

“Uw inzetten zijn mij gezangen geweest, ter plaatse mijner vreemdelingschappen”

Psalm 119:54

Door de geboorte van boven worden we dus vreemdelingen hier beneden. ‘t Is mogelijk dat u niet kunt aangeven dag en uur van de wedergeboorte. U zit ermee. Dat is begrijpelijk. Want eenmaal geboren voor eeuwig verloren; tweemaal geboren voor eeuwig behouden.

Verjaardagskalenders geven onze geboortedag precies aan. Echter niet overal heeft men die. In arme landen kan men soms zelfs niet aangeven het jaar waarin men geboren werd. Maar dat de geboorte feit is geweest, is duidelijk. Zo zal ook blijken of u wedergeboren bent. Aan de vruchten wordt immers de boom gekend.

De dichter van Psalm 119 zingt in zijn lied van inzetten. Hij zegt: gezangen zijn mij Uw inzetten.

‘t Staat er in de tegenwoordige tijd.

‘t Was niet slechts in het verleden; het is ook nu.

Uw inzetten, dat zijn Gods inzetten. In de Psalm vinden we ook andere woorden met dezelfde betekenis. Zo: woord, wet, getuigenissen, bevelen, rechten, geboden, redenen, ordinantiën. We kunnen denken aan de tien geboden. Die zijn uitdrukking en samenvattingen van de wil van God.

Deze inzetten zijn voor de dichter gezangen. Dit betekent niet dat hij erover een mooi versje maakt en zingt.

De uitdrukking “iets is mijn gezang, mijn lied” wil zeggen: ik ben er de gehele dag mee bezig, ik ga er volkomen in op.

Als de dichter zegt dat Gods inzet-

tingen voor hem gezangen zijn, dan drukt hij daarmee uit dat die inzetten zijn zijn levenselement. Zoals het water het element is van de vissen, zo is zijn element de inzetten van de Heere.

Hij gaat er dus geheel in op. Ze zijn voor hem alles. Zoals regen en zonneschijn voor een plant alles is, zoals geld voor de gierigaard alles is, zoals gezondheid voor de zieke alles is, zo zijn de inzetten van God voor de dichter alles. Heel zijn hart concentreert zich op de wil van God.

Die wil van God doen dat is zijn hoogste vermaak, dat is zijn zielsgenoegen. Zo maar komt ons nu voor de aandacht Jezus Christus. Waarlijk - Gods inzetten waren Zijn gezangen. ‘t Was Zijn spijze te doen de wil van Zijn Vader. Geheel en al, en volmaakt.

Hij gerekend met de misdadigers, met de overtreders van de inzetten van God. Daarom voor Hem de straf, de toorn, de vloek. Door Hem, in Hem nu gerechtigheid en heiligheid, de verzoening met God. Maar ook herstel. In het leven van mensen worden de inzetten van God weer gezangen. Ze worden het beeld van Christus gelijk. In het wedergeboren leven is er de voorbereiding voor de hemelzaal. Daar zijn Gods inzetten helemaal gezangen. Daarom komt er een sterk verlangen, een uitzien.

Zeg het eens: bent u wedergeboren? Kent u die vrucht van de wedergeboorte? Zijn de inzetten van de Heere ook voor u gezangen geworden?

‘t Is nodig - juist in onze tijd - daar de volle nadruk op te leggen. Er is zoveel eigenwillige godsdienst. Wat kunnen we het zelf uitmaken hoe God gediend wil worden. Ons verzekerd houden van

het zalig hemel leven, en hier leven naar het goeddunken van eigen hart, achterna jagend wat wij willen. Evenwel - dan bedriegen we ons zelf. We blijven eeuwig buiten. En zouden we toch binnen gaan dan zou de hemel voor ons een eeuwige kwelling zijn.

Eenmaal geboren dan is eigen wil doen ons element, en de zonde en de wereld en ons geld en ons goed. Satan stelt het doen van Gods inzetten voor niets als een lust, maar als een last. Zijn dienst zou een vreugdedienst zijn. Daarom zegt of denkt een jongen of een meisje: de dienst van de Heere is een zwaar juk, een zware last, dan mag je dit en mag je dat niet meer. Echter satan liegt. Hij is bevreesd dat hij een onderdaan kwijtraakt. Hij spant de krachten in om te behouden.... en voor eeuwig te verdueren.

De dienst van de Heere is geen zwaar juk, geen zware last, is een vreugdedienst! Hoor maar wat de Psalm-dichter zegt: Uw inzetten zijn mij gezangen.

Krijg jij, jongen, meisje, er geen zin in? Je krijgt er nooit geen spijt van!

Tweemaal geboren dan hebben we een ander vermaak, een ander element. Dat vloeit voort uit het vreemdeling geworden zijn. Is er onlosmakelijk mee verbonden.

Ik spreek nu nog niet over het onderscheid tussen ideaal en werkelijk, en de spanning tussen die twee. Dat komt nog. ‘t Gaat er nu om of Gods inzetten ook van ons lied de inhoud is. Zijn die ons vermaak, ons element? Niet alleen ‘s zondags, maar elke dag. Overal waar we zijn. Thuis, en op ons werk, of op school. Ook als niemand ons ziet.

Begrijpt u goed: het gaat hier niet om een keurslijf dat aangemeten wordt. Die gedachte is onjuist. Een wettische geest loopt daarin, omdat men meent de zaligheid te moeten verdienen. En hoe meer men vreest niet zalig te zullen worden des te strakker wordt het keurslijf. Zulken gaat aan Christus

voorbij voor Wie Gods inzetten gezongen zijn geweest. Bovendien voor zulkeen zijn Gods inzetten geen gezangen. Deze twee zaken houden eeuwig buiten.

Zonder het werk van de Heilige Geest is en blijft het: doende de wil des vleses en der gedachte. Of we nu kerkelijk of onkerkelijk zijn. Of we nu vroom of goddeloos leven. Rechtzinnig of vrijzinnig, godsdienstig of ongodsdienstig.

Door de Heilige Geest zijn Gods inzetten voor ons gezongen, ons vermaak en onze lust. Niet half, niet gedeeld, maar helemaal.

Ds. v. Z.

Van de redactie

1. Ontmoetingsdag te Kampen: om te onthouden:

Datum: D.V. zaterdag 31 augustus 1991, aanvang 10.30 uur.

Plaats van samenkomst: kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente.

Spreekers: de predikanten Blom, van der Ent, van Sorge, van de Weerd en Vlietstra.

Verder: er is oppas voor kleine kinderen, koffie en frisdrank, een boekentafel enz.

2. School voor Dundas en Hamilton.

Voor deze school ontving ik bij een bezoek een gift van f 25,-, waarvoor hartelijk dank.

B.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Nederlandse Geloofsbelijdenis

24.

De kern

We worden aan het begin van dit artikel gelijk bij de kern bepaald: "Wij geloven, dat door deze ontvangenis de Persoon des Zoons onafscheidelijk verenigd en tezamen gevoegd is met de menselijke natuur; zodat er niet zijn twee Zonen Gods, noch twee personen, maar twee naturen in een enige Persoon verenigd; doch elke natuur haar onderscheidene eigenschappen behoudende".

We kunnen hier opmerken: allereerst wordt hier het oude getuigenis van Chalcedon onderstreept. De erfenis van de oude Christelijke Kerk werd aanvaard. Niet omdat het een oude belijdenis was maar omdat deze het eeuwig-blijvende Woord vertolkte.

Dán: het gaat hier om de éne Persoon van de Zoon van God. Hij heeft onze natuur aangenomen. We moeten en mogen niet spreken van een Goddelijke én menselijke persoon. De Persoon van Gods Zoon was van eeuwigheid in het Goddelijke wezen en blijft na de vereniging met de menselijke natuur. Zijn Godheid is niet veranderd in de mensheid. Ook zijn er geen twee personen gekomen na de vleeswording. De liefde-daad van Zijn aanneming maakte geen inbreuk op de Persoon van Gods Zoon. Hij is en blijft de gelijke des Vaders. In die Goddelijke Persoon zijn de twee naturen.

Tenslotte: elke natuur behoudt haar onderscheiden eigenschappen. Het is niet te begrijpen. De Goddelijke natuur niet los van de menselijke en andersom niet. Toch: God niet vermenselijkt en de mens niet vergoddelijkt. Het geloof alleen kan het omhelzen. Calvin gebruikt bij deze zaak het beeld van de éne mens met lichaam en ziel. Van dat beeld is veel gezegd en het blijft gebrekkig. Toch spreekt het: lichaam en ziel zijn aan elkaar in één mens verbonden en niettemin blijven lichaam en ziel ieder hun eigen eigenschappen behouden.

Gebleven.... niet verloren

Opmerkelijk is het dat, na de samenvatting in het begin, het laatste deel van artikel 19 het eerst wordt uitgewerkt dat namelijk elke natuur haar onderscheiden eigenschappen behoudt. De Goddelijke eigenschappen worden hier genoemd: "ongeschapen, zonder beginsel der dagen of einde des levens,

vervullende hemel en aarde". De Zoon van God is niet-gemaakt, eeuwig en alomtegenwoordig. Die eigenschappen zijn gebleven. Van de eigenschappen van de menselijke natuur worden hier genoemd: de mens is schepsel, heeft een begin der dagen en een eindige natuur. Die eigenschappen gaan niet verloren. Het zal niet vreemd zijn tegenover de Luthersen dat dit hier op deze wijze beleden wordt. Zoals ijzer in het vuur de hitte overneemt, zo zou de menselijke natuur de eigenschappen van de Goddelijke overgenomen hebben. Dit wordt wel in zijn uitwerking verhinderd bij Zijn vernedering maar door Zijn opstanding heeft Hij Zijn knechtsgestalte afgelegd. Zo is Hij thans niet alleen als God maar ook als mens bij alle schepselen tegenwoordig, naar de voorstelling van de Luthersen.

Onze belijdenis zegt daar "nee" tegen. Hij had een menselijke natuur met de bepaalde eigenschappen en heeft deze met die eigenschappen gehouden.

Wanneer nu iemand zegt: door Zijn opstanding heeft Hij toch naar Zijn lichaam verandering ontvangen, kunnen wij dan zeggen, dat Zijn menselijke natuur haar eigenschappen behouden heeft? Inderdaad is het zo, dat Christus' lichaam door zijn verrijzenis onsterfelijkheid ontvangen heeft. Terecht zegt echter artikel 19, dat daardoor de waarheid van Zijn menselijke natuur niet veranderd is. Die onsterfelijkheid kreeg Hij niet door het mededelen van een eigenschap van de Goddelijke natuur. Het was het loon op Zijn Middelaarsarbeid. Hij had het oordeel der zonde gedragen tot het einde. Hij had de dood overwonnen. Hij deelde op de Paasmorgen in de verhoging. Bij alle vragen rondom de verandering van Christus' lichaam, die wij niet op kunnen lossen, blijft het "plaatselijk" en "zichtbaar".

Scherpe pijlen zijn afgeschoten op dit gedeelte, dat de gedachte van Calvin vertolkte. Zo zou van de verborgenheid weinig meer overblijven. Het werd als vrucht van een wijsgerige beschouwing gezien. Calvin ging in zijn tijd al niet aan die kritiek voorbij. Hij hield zich aan Gods Woord, dat hem en ons leert dat het lichaam van Christus ook na de opstanding een "bepaalde" uitgebreidheid heeft en zijn plaats in de hemel houdt. "Deze Jezus zal alzo

komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien varen". Zo hebben de engelen het gezegd na de Hemelvaart. Alzô... dat betekent toch zeker ook "zichtbaar".

Onze belijdenis weet van de troost daarin voor de Zijnen: "dewijl onze zaligheid en onze verrijzenis mede hangen aan de waarheid van Zijn lichaam". De gelovigen zullen eenmaal opgewekt worden en mede met onsterfelijkheid versierd worden. Zij zullen gelijkvormig worden aan Zijn heerlijk lichaam. Inderdaad: aan Zijn lichaam. Als het Hoofd zal Hij daar straks Zijn leden in doen delen. In Zijn lichaam in de hemel hebben zij het onderpand van hun opstanding.

Zelfs door de dood niet gescheiden

De belijdenis werkt ook uit, waarmee artikel 19 begon namelijk het verenigd en samengevoegd zijn van de Zoon van God met de menselijke natuur. Het is allebei waar: de twee naturen hebben hun eigenschappen behouden, maar zijn in de Persoon van Gods Zoon ook nimmer gescheiden geweest. "Doch deze twee naturen zijn alzo tezamen verenigd in één Persoon, dat zij zelfs niet door Zijn dood gescheiden geweest zijn".

Vanaf het ogenblik, dat Hij mens is geworden, is er tussen die beide naturen nooit enige scheiding geweest. Wie hier goed leest, ziet de lijn daarin getrokken door heel het leven van de vernedering, van de borgtocht van Christus heen. Die vereniging was er bij Zijn begin, in Zijn kindsheid. Die vereniging was er tussen begin en einde. Die vereniging was er in Zijn sterven. Zelfs tot in het graf toe.

Hoe wonderlijk klinkt ons dat in onze oren, dat ook bij de scheiding van lichaam en ziel de Goddelijke natuur verenigd was met de menselijke. En dat dit ook geldt voor Zijn zijn-in-het-graf. Onze belijdenis laat zich niet uit over de vraag hóe wij dat voor moeten stellen. Het moet ons genoeg zijn te weten, dat Hij naar Zijn Godheid nooit is geweken van Zijn menselijke natuur. Dood en graf kunnen die vereniging niet te niet doen.

Wat een rijke betekenis heeft dat. Al bij Zijn komen in de wereld als Kind van Bethlehem kan Hij als Gods Zoon gepredikt worden. Zijn Goddelijke kracht gaat mee in het offer van Zijn sterven. En dàn: zo wordt Zijn verkeren in het graf, waarbij Zijn Godheid niet van Hem gescheiden is geweest, heilbrengend. Hij neemt de vloek van het graf weg en verandert het in een rust-

plaats tot de laatste dag.

Hier is een bron van onderwijs in de vernedering van de Heere Jezus Christus. Het getuigt van waarde en kracht in Zijn verdienste.

Waar God en waar mens

Artikel 19 behoort tot de moeilijkste artikelen van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis. Het is ook één van de meest bestredene. Calvijn vond dat laatste niet erg, als het maar ging over een zaak, die geleerd wordt in de school van Gods Woord. We kunnen daarvan leren in onze tijd, als we zo vaak bang zijn of het wel overkomt bij onze mensen en die daarbuiten zijn. Maar ook dát artikel heeft zo'n bijzonder einde. Daarin komt het uit dat het om een grote zaak gaat, als we naar Gods Woord spreken van de twee naturen.

John Owen over de "Inwonende zonde"

10.

Het laatste artikel heeft ons, naar ik hoop, duidelijk gemaakt dat de inwonende zonde zich vooral manifesteert in openlijke acties van verzet tegen God en het goede. Met name in deze daden van rebellie wordt zichtbaar met hoeveel tomeloze kracht de inwonende zonde zich keert tegen heel het geestelijke leven. Owen onderscheidt in deze daden van verzet vier verschillende trappen die op elkaar volgen en ook nauw met elkaar in verband staan. We hebben ze de volgende namen gegeven: Het bruisen van de begeerten; het ontbranden van oorlogen; het knellen van de ketenen en de roes der razernij. De beide eerste stadia hebben we in de vorige aflevering tamelijk uitvoerig besproken. Daarom vragen we nu aandacht voor de laatste twee.

Het knellen van de ketenen

We doen er goed aan nog even terug te gaan naar het tweede stadium van verzet tegen God en het goede, dat we gekarakteriseerd hebben als het ontbranden van oorlogen. Toen we daar in het vorige artikel over nadachten kwam vooral naar voren dat de inwonende zonde aanvallen uitvoert op de harten van Gods kinderen met de bedoeling om die geheel in haar macht te krijgen. We zouden ook kunnen zeggen dat zij er op uit is om hen volledig te overmeesteren en in de boeien te slaan. Dat laatste leidt Owen vooral af uit wat de apostel Paulus zegt in Rom. 7:23:

De laatste zin trekt een conclusie. Een geloofsconclusie. "Hierom bekennen wij, dat Hij waar God en waar mens is....". Dat is van het hoogste belang! Hij is waar God om door Zijn kracht de dood te overwinnen. De dood moest overwonnen worden. Anders was het eeuwig mis. De rampzaligheid zeker. Zijn Godheid heeft het gedaan door het op te nemen tegen de schuld. Zo sterk was en is God alleen! Hij is "waar mens, opdat Hij voor ons zou kunnen sterven uit de zwakheid des vleses". Zo heeft Hij willen lijden en sterven in plaats van zondaren, die zelf niet kunnen betalen en voldoen.

Waar God en waar mens in Jezus Christus.

Dat is de volle Zaligmaker voor geheel arme zondaren.

D. Slagboom.

"Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds en mij gevangen neemt onder de wet der zonde die in mijn leden is". Hij werkt deze woorden naar drie kanten uit:

In de eerste plaats laat hij zien dat bij deze gevangenneming de nadruk niet zozeer ligt op de geweldige kracht waarmee de inwonende zonde te werk gaat, maar op het succes dat zij met haar aanvallen boekt. Natuurlijk is er ook sprake van kracht, ja zelfs van óvermacht als iemand overmeesterd wordt en in de boeien wordt geslagen. Zo is het ook bij de inwonende zonde: Als zij geen geweldige macht bezat zou zij de harten van de gelovigen nooit kunnen overweldigen. Maar de knellende ketenen die om hun ziel worden gelegd laten toch vooral zien dat de aanvallen van de zonde met succes zijn bekroond. "Succes is het duidelijkst bewijs van grote kracht en het hoogtepunt van succes in de oorlog is de tegenstander krijgsgevangen te maken".

Vervolgens maakt de tekst duidelijk dat de ziel in dit geval geen krijgsgevangene wordt van een of andere speciale zonde - een boezemzonde of iets dergelijks - maar van de wet der zonde. Dit wil uiteraard niet zeggen dat een gelovige nooit de gevangene kan worden van zo'n bijzondere zonde die hem voor een tijd in haar greep houdt. Verschillende voorbeelden uit de Schrift laten zien dat dit wel degelijk kan gebeuren. Alleen maakt Owen

daarbij wel de kanttekening dat de Heere meestal zoveel genade aan Zijn kinderen geeft, dat het niet nodig is dat zij een machteloze prooi van een dergelijke speciale zonde worden! Bij de wet der zonde is dat echter totaal anders:

“Wij zijn gedwongen de aanwezigheid en de last daarvan te dragen, of we dat nu willen of niet. Soms denkt of hoopt de ziel wel eens dat zij door genade helemaal van deze lastige “huisgenoot” bevrijd kan worden. Tijdens ogenblikken van zalige vreugde in God, van overvloedige bewijzen van genade, van terugkeer na te zijn afgedwaald, van zware beproeving, of van diepe vernedering, begint de arme ziel hoop te krijgen dat zij nu bevrijd zal worden van de wet der zonde. Maar na een tijd ontdekt zij dat het precies andersom is. De zonde begint zich opnieuw te roeren en neemt haar oude plaats weer in. En de ziel ontdekt dat zij - of zij het wil of niet - het juk van de zonde moet dragen. Dit heeft tot gevolg dat zij gaat zuchten en roepen om hiervan verlost te worden” (vgl. Rom. 7:24 en 25).

In de derde plaats wordt duidelijk dat het hart en de wil die door genade vernieuwd zijn zich tegen deze gevangenschap blijven verzetten. “Niemand wordt een gevangene, of het gebeurt tegen zijn wil. Gevangenschap is ellende en narigheid en niemand brengt zichzelf vrijwillig in zo’n toestand”. Daarom zoekt het nieuwe leven naar mogelijkheden om deze knellende ketenen te verbreken. De geest begeert immers tegen het vlees (vgl. Gal. 5:17) en zal zich daarom nooit zonder meer bij de gevangenschap onder de wet der zonde kunnen neerleggen.

Dit alles geeft Owen aanleiding de volgende conclusies te trekken. In de eerste plaats is in het bovenstaande overduidelijk gebleken dat we de kracht van de inwonende zonde beslist niet mogen onderschatten. Als zij geen enkele last zou hebben van verzet, of alleen maar te maken had met een zeer zwakke tegenstander, zouden haar overwinningen niet veel te betekenen hebben. Maar nu zij de overhand weet te behalen ondanks alle waakzaamheid en gebeden, ja tegen het voortdurende, krachtige verzet van het nieuwe leven in, bewijst dat duidelijk hoe groot haar macht is. In de tweede plaats laat het feit dat de inwonende zonde de ziel gevangen neemt ook zien dat zij telkens weer successen boekt. We kunnen het met haar krachtige aanvallen al

moeilijk genoeg hebben, maar wanneer zij ook nog overwinningen behaalt grijpt dat aanmerkelijk dieper in. Nu moeten we daarbij wel bedenken dat de inwonende zonde op verschillende manieren overwicht kan krijgen in ons leven. Er zijn als het ware verschillende trappen, of stadia in de successen die zij weet te behalen. Soms viert ze haar hoogste triomfen wanneer zij Gods kinderen onder de slavernij brengt van openlijke, ernstige zonden. Maar het kan ook gebeuren dat ze alleen hun geest afmat en in grote verwarring brengt. Ook dit is echter een van haar successen. Als de inwonende zonde de overwinning behaald heeft betekent dat vervolgens voor de gelovigen alleen maar ellende en moeite. Wanneer zij door deze wrede heerser in de boeien geslagen zijn is hun toestand eigenlijk ondraaglijk geworden.

Terecht zegt Owen hiervan: “Als het door genade het beginsel van ons leven is geworden om een afschuw te hebben van de zonde en van iedere verkeerde weg; als we de minste tegenstrijdigheid tussen onszelf en de heilige wil van God hebben leren haten, en als ons dán deze wet van zonde wordt opgelegd, met al die vijandschap en dwaasheid, de dodigheid en vuiligheid die haar vergezelt, welke toestand is vreselijker dan deze?”. Daarom is het geen wonder dat de apostel in het licht van deze gevangenschap uitroept: “Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods?” (Rom. 7:24).

Owens laatste conclusie is dat deze toestand alleen voorkomt in het leven van gelovigen. Onbekeerde mensen kunnen wel gevangen zijn van een bepaalde zonde of van de verdorvenheid die in hen woont, maar niet van de wet der zonde. Het is namelijk zo dat zij vrijwillig en met de volle instemming van hun hart aan deze machten onderworpen zijn. Gods kinderen komen echter tegen hun wil onder de knellende ketenen van deze dwingende wet, omdat hun wil door genade vernieuwd is.

De roes der razernij

Overwinnende legers vierten hun successen maar al te vaak in een broodronken roes van wrede onderdrukking. Zo is het ook wanneer de inwonende zonde de overhand behaalt en de harten van de gelovigen gevangen neemt. Want al ligt in álle verzet tegen God en Zijn wet wel iets van razernij en krankzinnigheid, deze tendenzen zullen toch vooral naar buiten breken als de zonde haar triomfen viert. Wat

houdt deze krankzinnige roes nu eigenlijk in en hoe komt de inwonende zonde daartoe?

Owen probeert allereerst aan te geven waarin deze razernij bestaat. Hij omschrijft haar als een heftige, onstuimige, hardnekkige drang tot het kwade en de zonde. Voortdurend overweldigt zij het hart met haar nietsontziende kracht:

“Zij martelt en foltert de ziel met elke denkbare zonde om haar tot overgave te dwingen en zo haar zin te krijgen. Zij bruist in het hart op - maar de wet van de genade wijst haar af en bestraft haar. Zij komt terug en gebruikt haar gif opnieuw - de ziel is geschokt, schudt haar echter toch weer van zich af. Zij keert terug met nieuwe heftigheid en hardnekkigheid - de ziel roept om hulp en verlossing, ziet om zich heen naar alle evangeliebronnen waar genade en verlichting te vinden is; zij heeft bij de verwoede aanvallen van de zonde en werpt zich in de armen van Christus om verlost te worden. Maar als de ziel deze weg niet kan vinden, wordt ze overweldigd en heen en weer gesleept door de modder en het vuil van dwaze overleggingen en verdorven en schadelijke begeerten, die haar kwellen en het haar moeilijk maken, alsof zij heel haar geestelijk leven en geestelijke kracht zouden verblinden”.

Zo sleept deze razernij de ziel mee; zij laat zich ook door niets en niemand weerhouden. En als de grote Verlosser niet snel tussentreedt met zijn reddende macht en genade, dan komen Gods kinderen terecht in een toestand, waarin zij “zichzelf met vele smarten hebben doorstoken” (1 Tim. 6:9, 10).

Owen voegt hier onmiddellijk aan toe dat de inwonende zonde niet zomaar, als vanzelf tot deze benauwende hoogte stijgt. Daarvoor zijn minstens twee dingen nodig. In de eerste plaats moet zij opgewekt en aangevuurd zijn door een sterke verzoeking van de vorst der duisternis. “Al is de zonde altijd een vuur in de beenderen, toch vlamt zij niet op, totdat Satan komt met zijn blaasbalg om haar aan te wakkeren”. Dit wordt verduidelijkt aan de hand van Davids zonde met Bathseba. Het was de verleiding die Davids zondige begeerte aanwakkerde, zodat het een roes werd die hem volkomen in zijn greep kreeg.

In de tweede plaats moeten we de zonde al vroeger gekoesterd hebben en moet zij al eerder de overhand in ons

leven gekregen hebben. "Zij groeit namelijk niet meteen bij haar eerste aanval tot deze hoogte". Maar wanneer de zonde toegang krijgt in ons hart en daar gekoesterd wordt, krijgt zij steeds meer kracht en overwicht. Daarom moet zij door de kracht van Gods genade meteen in haar eerste rit-selingen worden gedood. Want, zo lezen we, "U zou nooit de razernij van de zonde ondervonden hebben, als u niet toegegeven had aan haar geflirt".

Tenslotte stelt Owen de vraag nog aan de orde wat voor gevolgen deze razernij heeft. Eén van de belangrijkste is wel dat de heerschappij van de Geest en de wet der genade - althans voor een tijd - worden afgeworpen. Nu laat de genade zich nooit volledig ontronen, maar haar invloeden kunnen wel onderbroken worden en haar heerschappij kan door de kracht van de zonde inactief worden. "De zonde is in dit geval gelijk aan een ongetemd paard, dat na eerst zijn berijder te hebben afgeworpen onstuimig en woedend wegrent. Zo werpt de zonde eerst het besef van het juk van Christus en de wet van Zijn genade af en drijft dan de ziel voort waarheen ze wil". Een ander gevolg van deze roes is dat hij mensen onbevreesd maakt, zodat zij geen gevaren meer zien. Wie werkelijk in de greep van de inwonende zonde gekomen is, wordt namelijk beheerst door de verborgen drang om zijn boze begeerten te volgen. Die verlangens móét hij bevredigen, ook al zou het hem zijn zaligheid kosten! Owen werkt dit op de volgende wijze nog wat verder uit: Wanneer iemand die God vreest zich losgerukt heeft vanonder de heerschappij van de vernieuwende genade, wil de Heere hem op het rechte spoor terugbrengen door voorkomende genade. Daarmee wordt bedoeld dat Hij zo iemand hindernissen in de weg legt, zodat hij belemmerd wordt om in het spoor van de zonde dóór te gaan. Welke hindernissen daarvoor gebruikt worden? Owen denkt in de eerte plaats aan allerlei overwegingen die de Heere degenen die in hun zondige weg volharden voor de aandacht brengt. Vanuit wet en evangelie laat Hij hen zien wat de gevolgen van hun dwaasheid zijn, hoe vreselijk het is om te vallen in de handen van de levende God en ook wat voor schande zij over zichzelf zullen brengen als zij op deze wijze dóór leven. Vaak brengt de Heere echter ook door zijn voorzienige leidingen hindernissen aan op hun zondeweg. Zo kan Hij hen slaan met zijn tuchtige roede en hen door beproevingen roepen

tot bekering. Het is echter ook mogelijk dat Hij hun hart zoekt te verbreken door hen - ondanks hun verzet - met veel onverdiende zegeningen te omringen. Hierin weet de Heere precies wat elk van Zijn kinderen nodig heeft.

Als de inwonende zonde echter het stadium van de razernij bereikt heeft, heeft zij de neiging om al de hindernissen die God in Zijn genade op haar weg plaatst toch in de wind te slaan.

Zij heeft namelijk de geest van de gelovige in haar macht gekregen. Daarom legt zij alle goede overwegingen naast zich neer. Zij redeneert Gods toorn over de zonde weg en zoekt een gemakkelijke verklaring voor de beproevingen die Hij zendt. Als de Heere het niet zou verhoeden, zou zij hardnekkig blijven voortrazen op de ingeslagen weg.

(wordt vervolgd)
Middelharnis, A. Baars.

Zondag en Zondagsarbeid

1.

Het christendom is er de oorzaak van dat er al eeuwen lang één dag in de week geweest is en nog is die zich onderscheidt van de andere dagen van de week. Een ieder zal begrijpen dat ik hierbij doel op de zondag. Op zich is het dan te verklaren dat wanneer pogingen worden ondernomen om het christendom terug te dringen en ware het mogelijk, het te doen verdwijnen, de zondag het doelwit is van de aanvallen op het christendom. Zoals bij veel van dit soort zaken gebeurt dit op allerlei manieren, hetzij openlijk, hetzij op slinkse en heimelijke manieren. De zondag als dag van de christenen afpakken heeft geen nut, want hoe je het ook wendt of keert, een week blijft zeven dagen tellen. Getracht wordt om het "eigene" van die dag te laten verdwijnen. Een methode om het specifieke van de zondag teniet te doen, is om het hele maatschappelijke leven op die dag hetzelfde te laten zijn als alle andere zes dagen van de week.

De bedoeling van dit en de D.V. volgende artikelen is om het vraagstuk van de "zondagsarbeid" te behandelen. In dit artikel zal de betekenis van de zondag vanuit de Schrift en de belijdenis der kerk worden gezien. Een volgende keer zullen allerlei maatschappelijke ontwikkelingen en problemen op dit terrein belicht en behandeld worden. In het laatste artikel hoop ik aandacht te besteden aan het recent uitgebrachte rapport van Deputaten Kerk en Bedrijfsleven: "Een pastorale handreiking bij Zondagsarbeid". Dit rapport is door hen naar alle kerkeraden gezonden.

Zondag 38

Veelal wordt door buitenkerkelijken en hen die de kerk de rug hebben toegekeerd de klacht geuit dat met name de indeling en inrichting van de zondag als knellend wordt ervaren. Is dat de

bedoeling van de zondag? In Zondag 38 van de Heidelbergse Catechismus wordt in vraag en antwoord 103 het vierde gebod behandeld. "Gedenkt de sabbatdag, dat gij die heiligt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen; maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN uws Gods, dan zult gij *geen* werk doen...". Het is belangrijk om duidelijk te onderstrepen dat Zondag 38 aan de orde komt in het kader van de *dankbaarheid*.

Bij het goed lezen van de vraag zien we dat er staat wat God gebiedt, niet wat Hij verbiedt. Dit gebod heeft door de loop der jaren heen al heel wat discussie-stof opgeleverd in kerk en gezin. Hoe vaak is hier niet onheiligh over gestreden. Hete hoofden - koude harten. De Heere beware ons hiervoor. Laten we niet dit gebod overdenken op de manier van "wat mag er niet en wat is verboden". Het gaat toch om een stuk der dankbaarheid!

Als je de vraag over de betekenis van de zondag wilt behandelen op de golf-lengte van wat nu wel en wat nu niet geoorloofd is, mishandelen we de bedoeling van de zondag. Op dat niveau zullen we nooit toekomen aan een gezegende heiliging van de sabbat. De zondag zal dan een dag zijn van gebod op gebod en regel op regel. Vast moeten we houden dat God ons *gebiedt* om de sabbat te houden.

Niet vanuit het negatieve maar voluit POSITIEF. De Heere komt tot ons met Zijn dag tot ons heil.

Als ik dan nu vervolgens op zou sommen wat nu allemaal niet mag op zondag, zou ik uiteindelijk nog niet gezegd hebben wat *wel* Gods bedoeling is.

De zondag is te heerlijk en te heilig om gelijk gesteld te worden met een rijtje verboden.

Wat is de bedoeling van de zondag?

Sabbat

Reeds in het begin van de Bijbel, in Gen. 2 wordt er gesproken over de sabbat. Er staat dat God rustte van Zijn arbeid. We zullen daaronder niet zozeer het uitrusten moeten verstaan, als wel dat God rustte in al Zijn werken. Hij verlustigde Zich erin. Hoe prachtig wordt dit verwoord en komt dit uit in de zgn. Sabbatspsalm, Ps. 92: "O HEERE! hoe groot zijn Uw werken!" Er is verschil, maar zeker geen tegenstelling tussen het sabbatsmotief in Ex. 20 en in Deut. 5. In Ex. 20 staat de rust centraal, terwijl in Deut. 5 de bevrijding de hoofdinhoud van de sabbat dient te zijn. Hier is een duidelijke uitbreiding van het sabbatsmotief omdat het volk bevrijd is uit de slavendienst van Egypte en nu is aangekomen in het beloofde land. Steeds weer wordt het volk bij dit gebod eraan herinnerd dat zij een slavenvolk zijn geweest en dat God hen verlost heeft uit deze slavernij en hen geroepen heeft om niet meer in de slavernij der zonde te leven. Het gaat in de sabbatsviering om al Gods werken.

Zondag

Op de zondag gaat het nu ook om die werken van God. De Nieuw Testamentische rustdag. Op die dag wordt in het bijzonder stil gestaan bij al Gods werken, zowel van de *schepping* als de *herscheping*. Het gaat dan om de deugden van God in Jezus Christus. Deze werken zijn op de morgen der opstanding aan het licht gekomen. Daarom vieren wij nu de rustdag op de eerste dag van de week, omdat Christus op die dag is opgestaan, de rust heeft aangebracht en de bevrijding geproclameerd. Er is in de Nieuw Testamentische gemeente een geleidelijke overgang geweest van de sabbat naar de zondag. We horen in het N.T. spreken over de samenkomst op de eerste dag der week, ook wel genoemd de dag des Heeren (dag van Jezus Christus). Zie Hand. 20:7; 1 Kor. 16:2 en Openb. 1:10. Keizer Constantijn de Grote, die christen is geworden, heeft uiteindelijk in zijn gehele rijk de zondag als rustdag ingesteld. Daarmee heeft hij het gebruik van de christenen gehonoreerd.

Rustdag

De betekenis van de zondag, van de viering daarvan, is van groot belang. Uit het paradijs zijn twee gaven behouden, te weten: het huwelijk en de rustdag. We kunnen niet dankbaar genoeg zijn dat we deze dag nog

hebben.

De betekenis van de zondag is een heel speciale. Het is een geheiligde dag, apart gezet door de Heere. Van de zeven dagen die de week telt heeft de Heere er één apart gezet voor Zichzelf. Zes dagen heeft de Heere aan ons gegeven om al ons werk te doen. Alles wat wij te doen hebben, alles waar we druk mee kunnen zijn. Maar die ene dag nam de Heere voor Zichzelf. In Hebr. 4:1-13 lezen we duidelijk de bedoeling van de zondag als rustdag en niet als werkdag. "Indien zij in MIJN rust ingaan....". Het is Gods rust, "MIJN RUST".

In antwoord 103 wordt ook gesproken over RUSTDAG. Wat moeten we hieronder verstaan? Is dat een dag voor u en mij om uit te rusten? De opstellers van de catechismus hebben DAT niet bedoeld met het begrip RUSTDAG. Van zo'n invulling van het begrip RUSTDAG straalt egoïsme af. Dat is wat anders dan God liefhebben boven alles.... Maar wat mag ik dan wel? Zo moeten we niet bezig zijn. Dan trekken we het toch nog naar ons zelf toe. Rustdag betekent uiteindelijk niet lui-eren en niets doen en om mezelf denken, nee het is een hoogst actieve dag. De zondag is als het goed is juist een dag van geestelijke activiteit.

Zegen

En wee ons, wanneer dit ons tot een last is. Deze ene dag heeft de Heere geheiligd. Hij heeft die ene dag afgezonderd om samen met Zijn schepselen te genieten van de sabbatsrust. Het is als het ware Gods liefdedag. Hij heeft er Zijn zegen aan verbonden. Want de Heere heeft die dag niet alleen apart gezet maar ook GEZEGEND. Zo was dit al in het paradijs. Op de zevende dag heeft de Heere al Zijn werk opzij geschoven, aan de kant gezet en nam Hij tijd voor Zijn schepping om Zich erin te verblijden. Dit dienen we goed voor ogen te houden, doen we dat niet, maar gaan we alleen maar redeneren, dan gaan we de zegen, die de Heere aan deze dag heeft verbonden, vernietigen. En dat terwijl deze dag juist door-trokken is met Gods welbehagen jegens Zijn volk en kinderen!

Gods Woord

Wanneer we God lief krijgen, krijgen we ook Zijn dag lief!

Het één kan niet buiten het ander. Te zeggen God lief te hebben en Zijn dag niet botst met elkaar.

Van belang is de invulling van de zondag, de "inhoud" van de zondags-

rust. Vanzelf zal dan duidelijk worden wat daarmee niet strookt, wat als zondagsarbeid niet geoorloofd is. De Catechismus noemt in dit verband "dat ik ... op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God de Heere openlijk aan te roepen....". Dat is de kern van de zondagsrust. Calvijn schreef in dit verband: "Verder moet vooral deze algemene leer vastgehouden worden, opdat de godsdienst onder ons niet in verval gerake of verslappe, de heilige bijeenkomsten ijverig moeten worden waargenomen en men de uiterlijke hulpmiddelen, die van belang zijn tot het bevorderen van de dienst van God, moet verzorgen".

Doel

Daar is de zondag voor bedoeld. Het Woord dient centraal te staan. Het getrouw opgaan naar de kerk. Diverse Bijbelteksten zijn hiervoor te noemen, bv. Hebr. 10:25: "en laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet nalaten....". Waar het bezoeken van de tweede dienst op zondag zorgen baart, is er iets mis met de bestemming van de zondag. De beide diensten hebben een eigen karakter en doel, de ene Evangelie-verkondiging en de andere onderwijzing in de christelijke leer. De kerkdienst wordt door Gods kinderen beleefd zoals hij is, namelijk als goddelijke samenkomst. De Heere Zelf heeft ze ingesteld en Hij Zelf wil daar in het midden van de Zijnen zijn. Dat wordt ook geproefd en beleefd - de ene keer sterker dan de andere keer: de Heere is aan deze plaats. Hier woont Hij. Hier heeft Hij tot in eeuwigheid Zijn woning, lust en rust.

Bunschoten, J.W. Overeem.

Gereformeerde Spiritualiteit

1.

Prof. dr. W.H. Velema heeft een boek geschreven, waaraan hij de titel *Nieuw zicht op Gereformeerde spiritualiteit* heeft gegeven. Hij schreef een *woord vooraf* waaraan wij het volgende ontle-
lenen:

"Op 8 september (1989) hield ik bij de overdracht van het rectoraat aan de Hogeschool een rede over "gereformeerde spiritualiteit".

Tijdens de studie in de maanden die er aan voorafgingen, rijpte het plan om

deze rede te beschouwen als het wetenschappelijke grondwerk voor een boek dat breder terrein beslaat dan wat ik in de mij toegemeten drie kwartier zou zeggen.

Graag gebruik ik de gelegenheid om het onderwerp gereformeerde spiritualiteit in de context van onze tijd te plaatsen. Hiermee bedoel ik het onderwerp gereformeerde spiritualiteit te behandelen in contact en confrontatie met wat er in onze tijd over spiritualiteit wordt gezegd. Wij gaan daarop, soms kritisch, in. Wij trachten de betekenis van gereformeerde spiritualiteit voor vandaag aan te geven. Hier en daar menen we een uitbouw of bredere verwerking te kunnen voorstellen. Wij gaan ook in op het begrip contextualiteit. Het is gegeven met de behandeling van het begrip spiritualiteit. Wij pretenderen niet een totaal nieuwe conceptie van gereformeerde spiritualiteit te geven. Wel menen we accenten te leggen en gezichtspunten te openen, die het recht geven tot de titel: Nieuw zicht op.

Het gaat mij om een positieve uiteenzetting, die het hele leven van de mensen raakt. Het gaat mij ook om de betekenis van de spiritualiteit voor de theologie. Tijdens de voorbereiding van deze rede las ik, dat prof. Graafland over hetzelfde onderwerp een publicatie doet verschijnen. Op dit moment heb ik van de inhoud nog geen kennis kunnen nemen. Zou zijn boek nog tijdens het afronden van dit manuscript verschijnen, dan zal ik, indien dat gewenst is, daarop ingaan. (...)

Dit boek is bedoeld voor ieder, die in het onderwerp belang stelt. Er is naar gestreefd, dat ook de niet-academisch gevormde lezer het betoog goed kan volgen".

In hoofdstuk 1. "*Spiritualiteit is in*" wijst prof. Velema er op dat men bijna geen theologisch boek of artikel kan opslaan of men vindt daarin het woord spiritualiteit. Bijzonder opvallend is dat de term in heel verschillende verbanden wordt gebruikt. Even opvallend is dat auteurs van heel verschillende theologische richtingen het woord zo vaak gebruiken. Hij schrijft verder: "Wie wat bezig is in de literatuur in verband met het conciliair proces ontdekt dat de term ook in dat verband nogal eens gebruikt wordt".

Prof. Velema noemt enkele publicaties en wijst dan op het pluralisme van onze samenleving en op het functionele denken.

De hoogleraar geeft zelf in het kort weer wat na het eerste hoofdstuk aan

de orde komt. Dat hopen we in het volgende artikel op te nemen.

B.

Geboeid door geld en goed

Kort geleden verscheen er bij J.J. Groen en Zoon te Leiden een boek dat deze titel meekreeg.

Het is geschreven door drs. A.P. de Jong, financieel analist in het bankwezen, ds. J. Koppelaar, Ned. Herv. predikant te Kinderdijk en H. de Vries, redacteur bij "Terdege". We willen in dit artikel enige aandacht aan het boek schenken, vooral in verband met de ondertitel: *De gereformeerde gezindte tus-sen materialisme en vreemdelingschap*.

Alle mensen zijn van nature uit de aarde aards en worden door geld en goed geboeid. De mens heeft niets anders. Hij mist de gemeenschap met God en zoekt de dingen van beneden, gereformeerd gezind of niet. Dit blijft naar het oude deel wanneer de Heere een zondaar vernieuwt. Dan wordt hij naar het nieuwe deel een vreemdeling op aarde, hier niet meer thuis.

Zulke vreemdelingen zijn er niet veel. Meer komt openbaar het geboeid zijn door geld en goed. Dat bleek ook toen de ballingen in Babel konden terugkeren naar het land der vaders. Velen voelden zich in Babel thuis. Dat was hun vaderland geworden.

Dit boek heeft gereformeerde belijders wel wat te zeggen! We lezen in de *Inleiding* o.a. "Een van de opvallendste kenmerken van onze samenleving is het materialisme. Het hier en nu staat centraal. (...) In die materialistische cultuur beweegt zich een kleine groep die bekend staat als de gereformeerde gezindte. Mensen die belijden dat de Heere van hemel en aarde heerschappij heeft over alles wat wij zien. Ook over ons bezit. Zelfs over ons leven. Welke houding neemt deze gezindte in tegenover de meest dominante geesteshouding van onze tijd? Wordt het gevaar van materialisme onderkend, of laat men zich kritiekloos meeslepen in de algemene maalstroom? (...) In dit boek zal worden nagegaan hoe de gereformeerde gezindte staat tegenover het aardse goed, waarbij met de gereformeerde gezindte zij worden bedoeld die zich verbonden weten met het gedachtengoed van zowel de Reformatie als de Nadere Reformatie. Daarnaast wordt aandacht geschonken aan

de maatschappelijke positie van de gereformeerde gezindte in het geheel van de Nederlandse samenleving".

Drs. de Jong schreef de volgende hoofdstukken: 8. Bijbelse normen voor het ondernemerschap, 9. Nadenken over een bijbelse ondernemingsstructuur en 12. Vermogensbeheer in eeuwigheidsperspectief. Deze hoofdstukken omvatten samen ongeveer een derde gedeelte van het boek. Hier is een deskundige aan het woord.

Van ds. Koppelaar zijn de hoofdstukken 3. De vermeerdering van talenten in het Koninkrijk van God en 14. Met het oog op de toekomst. De schrijver laat ons zien wat Gods Woord ons in deze heeft te zeggen. Dat is alles zeer waardevol. We missen een behandeling van de vierde bede van het volmaakte gebed: Geef ons heden ons dagelijks brood.

De Vries heeft ongeveer de helft van het boek voor zijn rekening genomen. Hij publiceerde in 1989 een serie artikelen over dit onderwerp. Van zijn hand zijn de volgende hoofdstukken: 1. Als uitvaagsel en aller afschrapsel, 2. De stille luiden werden mondig, 4. Consumptie en koopgedrag in de gereformeerde gezindte, 5. De vloek van de begeerlijkheid, 6. Koopmanschap in de gereformeerde gezindte, 7. Koopmanschap in de Bijbel, 11. Rijk en arm in bijbels licht en 13. De beste besteding.

Hoofdstuk 10. Heer en knecht onder de Heer' der heren is geschreven door ds. Koppelaar en De Vries samen.

In al deze hoofdstukken vinden we veel lezenswaardig. Het boek heeft ons wat te zeggen. Persoonlijk zouden we de voorkeur hebben gegeven aan een andere opzet. Op de voorgrond moet natuurlijk staan wat Gods Woord in deze zegt. Principiële voorlichting van een deskundige is ook van grote betekenis. In aansluiting daarmee zouden de vragen over de houding in de praktijk van het leven behandeld kunnen worden. Hierover schrijft de heer De Vries in hoofdzaak. Naar onze mening had hij dat wel wat korter kunnen doen, maar het is te begrijpen dat hij als journalist anders schrijft dan iemand die heel zakelijk de vinger bij de wondeplek legt en wijst op de middelen tot genezing.

We kunnen er ons over verheugen dat dit boek verschenen is. Het had niet nodig moeten zijn geweest. We willen ons van harte aansluiten bij wat de schrijvers in hun *Inleiding* zeggen:

"Wat wij door deze publicatie hopen te bereiken, is bezinning op de ver-

woestende gevolgen van het materialisme. Een gevaar dat met name in de rechterflank van de gereformeerde gezindte nauwelijks wordt onderkend. Bovenal dat het de begeerte oproept om het Goed dat nimmermeer vergaat te zoeken.

Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint en lijdt schade zijner ziel?"

Tenslotte: het boek telt 192 bladzijden en kost als paperback f 29,50.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 122

"Ook zag ik in die dagen Joden, die Asdodische, Ammonietische en Moabietische vrouwen bij zich hadden doen wonen; en hun kinderen spraken half Asdodisch, en zij konden geen Joods spreken, maar naar de taal van ieder volk"

Neh. 13:23, 24

Beste Jongelui!

We hebben Nehemia leren kennen als een strijdbaar held. Een man die opkwam voor de zaak en de eer des Heeren. En dat niet alleen op bepaalde punten, maar op alle terreinen van het leven.

In een vorige artikel - en ook andere - hebben we gezien dat hij streed tegen de zonde die men bedreef door overtreding van het vierde gebod.

Het gaat nu over zonde tegen het zevende gebod. Dat heeft betrekking op het huwelijk. Het huwelijk is een belangrijke zaak. Het is ook al een heel oude zaak. Het is al zo oud als de wereld is. Het is door God Zelf ingesteld. Daarom wordt er ook gesproken over het "heilig huwelijk". Alles wat bij God vandaan komt, is heilig. Het huwelijk is door Hem ingesteld tot uitbreiding van het menselijke geslacht. Het huwelijk is een wonder. God heeft mensen het vermogen gegeven om mensen te telen. Als het huwelijk met zijn voortplantingsmogelijkheden er niet zou zijn, kon het menselijke geslacht niet bestaan. Dat zal voor een ieder wel duidelijk zijn.

Jonge mensen komen er praktisch ook allemaal mee in aanraking. Dat iemand niet trouwt, om welke oorzaak dan ook, behoort tot de uitzonderingen.

Door de zonde echter is alles aangetast. Het huwelijk niet het minst. God had Adam een vrouw gegeven. Hij was een

man. Zij werd een manninne genoemd. Je hebt een leeuw en een leeuwin. Dat is wel duidelijk. Zij behoren tot dezelfde soort. Adam was mannelijk en Eva, zoals de eerste vrouw ook genoemd wordt, was vrouwelijk. Zij waren beiden naakt en zij schaamden zich niet. Zij konden er tegen. Het kleed van de onschuld dekte hen. Doch toen de zonde zijn intrede deed, viel dat kleed van de onschuld hen van het lijf. Zij zijn, om de schande hunner naaktheid in het openbaar te bedekken, door God gekleed. Hij toog hen beiden rokken aan van vellen. Dat zijn geitenvellen geweest. Daar moest dus een dier voor hen sterven wilden zij bekleed worden. Een gedachte om over na te denken. Want het wijst ons uiteindelijk al op het Borgwerk van de Heere Jezus Christus. Wat door dat slachten van het dier werd afgebeeld.

Het huwelijk, wat een stukje hemel op aarde was, is door de zonde geruïneerd. Toen Eva van die verboden boom at, pleegde zij zelfmoord. Want zij wist: Als ik daarvan eet, dan moet ik sterven. En ondanks dat zij dat wist, at zij toch. Zij pleegde daarna ook naastenmoord. Want zij gaf ook haar man met haar en hij at - zich ook dood. Zij voerde hem dus dood. Zij deed dit uiteindelijk het ganse menselijke geslacht. Want door een mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood. En die is tot alle mensen doorgegaan. Ontzaglijke werkelijkheid, waar maar al te weinig aan wordt gedacht.

We leven in een wereld van mensen die van nature geneigd zijn God en de naaste te haten. Zo wordt het door de belijdenis recht verwoord, en door de kerk beleden. Ook door ons? Echt!

Dank zij de algemene goedheid Gods, is toch het huwelijk blijven bestaan. Het is door God in ere gehouden, omdat het Hem behaagde uit dat gevallen mensenpaar toch het menselijke geslacht te doen ontstaan, en Zichzelf een koninkrijk op te richten. Hij wil ook dat het huwelijk door de mensen in ere zal worden gehouden. Vandaar het zevende gebod: "Gij zult niet echtbreken". Het is maar een kort gebod. Doch het houdt heel wat in. Daarom staan er in de bijbel ook heel veel wetten die betrekking hebben op het huwelijk. Wetten die in acht genomen moeten worden. Doch alle geboden worden overtreden. Ook het zevende gebod. Dat gebeurt niet alleen in de wereld, maar ook in de kerk. Ja, ook in de kerk.

Als ik dat zo schrijf, kom ik in de lijn van de tekst.

Want het gaat over Joden. De Joden vormden een apart volk. Het was een volk uit Abraham gesproten. God had het uitverkoren uit alle andere volken. Hij wilde dat dat volk zich ook apart zou gedragen en ontwikkelen. Daarom mocht men geen relatie aangaan met de heidenen. De jongens moesten een joods meisje huwen en een joods meisje mocht niet aan een heidense jongen gegeven worden. Als dat gebeurde zou er "vermenging" ontstaan. En dat is een kwade zaak. Uit de "vermenging" is de gehele eerste wereld ten gronde gegaan. Want toen de zonen Gods de kinderen der mensen begonnen aan te zien, dat zij schoon waren, ging de kerk er aan te gronde. Dat is de les die ons uit de geschiedenis tegenkomt. Geven wij er acht op?

Nehemia deed dit. Er was al eerder sprake van geweest, dat het met het huwelijk bij velen niet in orde was. Men had zich al vermengd, en na een strafprediking had men zich bekeerd. Men had zelfs gezworen dat het niet meer voor zou komen. Zie Neh. 10:28-30. Doch beloven en doen blijven altijd nog twee zaken te zijn.

Want als Nehemia een inspectiereis maakt, zo kunnen we dat ons wel voorstellen, dan ontdekt hij dat er Joden zijn die met Asdodische, Ammonietische en Moabietische vrouwen waren getrouwd. Dat ze getrouwd waren met die vrouwen veronderstellen we. Er staat dat ze die vrouwen bij zich hadden doen wonen. Ik denk in dit verband aan een ongehuwde samenleving. Dat is tegenwoordig nog al in. Doch de gevolgen bleven niet uit. Want, al of niet getrouwd, er werden kinderen geboren. Kinderen krijgen is een wonder als dit in de rechte weg gebeurt. Het brengt ook een grote verantwoordelijkheid met zich mee. God wil vanouds af, via het huwelijk Zijn Rijk doen komen. Daarom moeten de kinderen opgevoed worden in de vreze des Heeren. Dat is een heel teer werk. Dat is ook een heel gewichtig werk. Het is een werk dat betekenis heeft voor de eeuwigheid.

De wereld denkt daar niet aan. De Joden dachten daar blijkbaar ook niet aan. Hier ging het oud-testamentische bondsvolk helemaal fout. En het nieuw-testamentische? Hoe is het daarmee gesteld? Want uiteindelijk zijn wij dat. Of niet? Ieder die lid is van de kerk en kinderen krijgt, moet beloven dat ze opgevoed zullen worden in

de vreze des Heeren. Dat is geen kerkelijke formaliteit, maar roeping van Gods wege. Ouders, die dit lezen, mogen zich wel afvragen wat zij er van terecht brengen.

Bij de Joden kwam er weinig of niets van terecht. Dat kunnen we duidelijk lezen. Want de kinderen uit die "gemengde samenlevingsvormen" spraken Asdodisch, en zij konden geen Joods spreken, maar de taal van ieder volk.

De moeders leren meestal de kinderen praten. Dat is nu zo, dat was toen ook zo.

De kinderen van toen konden het Joods niet spreken. Dat zij zeggen: De taal, waarin de Heere Zich openbaarde, kenden ze niet. Met andere woorden, om de actualiteit een ieder op het hart te binden, men kende de taal van de kerk niet. Wel de taal van de wereld. Asdodisch! Dat doet ons denken aan een stad uit het land van de Filistijnen. En dat waren onbesnedenen, heidenen. De kinderen die onderwezen hadden moeten worden in de wetten van God, die werden opgevoed als de heidense kinderen en groeiden op vervreemd van God. Het een is altijd een gevolg van het ander.

Wat Nehemia zag, wordt vandaag

helaas nog gezien. Hoeveel jonge mensen zijn er niet, die tot de kerk behoren en een wereldse partner zoeken. Men trouwt dan met een partij die van God en Zijn gebod geen weet heeft. Men gaat een juk aan met een ongelovige. Dat wil zeggen: als twee ongelijke partijen staat men samen voor de kar. Een os en een ezel tegelijk. En dat verbiedt God. Wie het vatten kan, die vatte het. Dat het goed uit kan komen, wat gelukkig ook wel eens gebeurt, is een uitzondering op de regel. En dat is geen reden om de door God gegeven regels te doorbreken. De kinderen die uit zulke huwelijken geboren worden, zijn goed thuis in de wereld. En de dingen die hun eeuwig zielsbelang raken, daar weten ze niets van, omdat ze van huis uit er nooit iets van horen.

Dat zijn verschrikkelijke werkelijkheden, die een ieder, die niet blind wil zijn kan zien. We moeten weer gaan eindigen, doch hopen dat onze jonge mensen rekening zullen houden, ook als het over het huwelijk gaat, met God en Zijn gebod. Daar is zegen op te verwachten. Hoe rijk is het als men kinderen voort mag brengen tot Gods eer. God geve het al onze jonge mensen. Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

eigen heb gemaakt. Overigens op een zodanige wijze dat van groei en ontwikkeling, verandering voluit sprake is. In het hiervoor liggende is veel van dit groeiproces terug te vinden. Het wordt ter lezing aangeboden in de hoop dat anderen er eveneens door verder geholpen worden."

De schrijver draagt het boekje op aan de "Vereniging van christelijke gereformeerde predikanten" en aan het Contact Orgaan van de Gereformeerde Gezindte. Hij hoopt van harte dat met name de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland in staat zullen zijn de smalle weg tussen aanpassing en verzet, vernieuwing en traditie samen te bewandelen.

Het boekje handelt in vier delen over:

1. de gereformeerde gezindte: gedeeld en gescheiden
2. verder van huis
3. dichterbij huis en
4. samen uit, samen thuis?

In het laatste deel geeft de schrijver raadgevingen. Hij wil samen in gesprek gaan om te trachten een begaanbare uitweg uit de impasse te zoeken, een weg die toekomst heeft.

O.i. kan er geen enkele verwachting zijn, wanneer de weg die de schrijver wil gaan wordt ingeslagen. Er is alleen verwachting, wanneer weer naar de roepstem des Heeren, dus naar Zijn Woord wordt geluisterd. Dan komt er een wederkeer tot de Heere. Van de mens uit is er geen verwachting. We willen een enkel voorbeeld noemen. De discipelen van de Heere Jezus hadden ruzie met elkaar over de vraag wie van hen de meeste ware was. Er was er niet een bij die de minste wilde zijn. Hun Meester ging hen vermanen. Later kwam weer dezelfde verkeerde gezindheid openbaar. Het werd anders tegen de tijd dat de Heilige Geest werd uitgestort. Toen waren ze allen eendrachtig bijeen in bidden en smeken. Dat was het werk van de Heilige Geest en zo ging de kerk bloeien.

Het boekje bevat vele goede dingen, maar juist deze heenwijzing naar de Heilige Schrift missen we en ook is er een onderwaardering van de belijdenisschriften. We willen aansluiten bij wat dr. H.F. Kohlbrugge op zijn sterfbed sprak: "De Heidelberger, de eenvoudige Heidelberger, houdt daaraan vast, kinderen."

Het boekje telt 114 bladzijden en kost f 18,90.

B.

Heruitgaven van Den Hertog b.v.,
Houten.

Boekbesprekingen

Gesprekken met Heada door Ds. H.J. Hegger
Uitgeverij: J.J. Groen en Zoon - Leiden

Dit boekje bevat een briefwisseling tussen Heada - een gefingeerde naam - en Ds. Hegger. Het boek is ontstaan uit de rubriek "Ontmoetingen" in het maandblad In de Rechte Straat. Er was een jonge vrouw die vaak reageerde. Met haar toestemming maakt Ds. Hegger de briefwisseling publiek. Hij constateert bij haar een duidelijke lijn van geestelijke groei. We hebben het boekje met aandacht gelezen en er niet in gevonden wat we mochten verwachten, namelijk hoe een zondares, verloren in Adam door Christus met God verzoend wordt, zoals dat in onze Heidelbergse Catechismus als noodzakelijk beleden wordt. We willen het boekje meer zien voorzover Heada daarin schrijft als een weergave van allerlei gevoelens en indrukken enz. die er in een hart kunnen omgaan. Er is veel wijsheid nodig om zielen te leiden

en te onderwijzen. Maria was gelukkig. Die kwam aan de voeten van de Heere Jezus terecht. Het boek telt 135 bladzijden en kost f 19,95. *B.*

De gereformeerde gezindte tussen Verlichting en Godsverduistering, door drs. L. van Driel.

Uitgeversmaatschappij J.H. Kok - Kampen.

"De aanleiding tot het schrijven van dit boekje", aldus de schrijver in zijn Vooraf, "is een uitnodiging om een lezing te houden op de jaarlijkse conferentie (in 1989) van predikanten van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Daaraan voorafgegaan was het jaar ervoor een invitatie van het Contact Orgaan van de Gereformeerde Gezindte om op hun conferentie te spreken. Beide uitnodigingen en de reacties op de lezingen brachten me er toe me nader te verdiepen in de situatie van de gereformeerde gezindte. Een gezindheid, waar ik in groot gebracht ben en die ik me in de loop der jaren

Het gaat om twee belangrijke werken.
1. **De eenvoudige Heidelbergse** door dr. H.F. Kohlbrugge

Dit boek bevat vele catechismuspreken en -preek schetsen over vele zondagen en vragen en antwoorden van de Heidelbergse Catechismus. De eerste druk verscheen in 1941. Dat was vooral te danken aan Ds. P.A. van Stempvoort, die de overal verspreide en ten dele nog nimmer uitgegeven catechismuspreken verzamelde en er voor zorgde dat ze voor de drukpers gereed kwamen. Daarna volgden er nog vier drukken en zo is nu de zesde druk verschenen. Dat zegt genoeg. Op zijn sterfbed heeft dr. Kohlbrugge gesproken: "De Heidelbergse, de eenvoudige Heidelbergse, houdt daaraan vast, kinderen". We hebben al eerder deze uitgave in ons blad besproken en aanbevolen. Daarom menen we nu te kunnen volstaan met een hartelijke aanbeveling. Het boek telt 472 bladzijden. Het is voortreffelijk uitgegeven en kost gebonden f 49,50.

2. **De viervoudige staat** door Thomas Boston

Ook dit boek is zeer bekend en veel gelezen. Enige tijd geleden verscheen er een levensbeschrijving van Boston van de hand van L.J. van Valen. Boston heeft de kerken van Schotland vele jaren gediend en blijft nog spreken door de werken die hij heeft nagelaten. Zijn bekendste werk is het bovengenoemde boek, waarvan de oorspronkelijke titel in Nederlandse vertaling luidt: "Des menschen natuur in deszelfs vier-voudige staat van Eerste Oprechtigheit, Geheele Bederving, Begonne Herstelling, En Voltrokke Gelukzaligheid of Ellende, Vertoond in Verscheyde Praktikale Redenvoeringen door wylen den Eerwaarden en Geleerden Heer Thomas Boston, Bedienaar des Evangeliums te Etrick in Schotlandt. Uit het Engelsch Vertaalt door Abel van Keulen. Met een Voorreden van Cornelius van Velzen S.S. Theol. Doct. en Prof. op de Universiteit van Stad Groningen en Ommelanden".

De eerste Nederlandse uitgave is van 1742. Daarna is het boek vele malen herdrukt. Thans is al de zevende druk bij Den Hertog verschenen.

Boston begint als volgt: "Daar zijn vier dingen zeer nodig om geweten te worden van allen die éénmaal de hemel willen zien. Eerst: Wat de mens was in de Staat van Onnozelheid, zoals God hem maakte. Ten tweede: Wat hij nu is in de staat van de verdorven natuur, zoals hij zichzelf mismaakte. Ten

derde, wat hij moet zijn in de staat der genade, als geschapen in Christus Jezus tot goede werken, zo hij ooit een deelgenoot wordt gemaakt van de erfenis der heiligen in het licht. En, ten laatste: Wat hij zal zijn in zijn eeuwige staat, wordende gemaakt door de Rechter van allen - of volmaakt gelukzalig, of volkomen ellendig, en dat voor eeuwig". Het boek noopt ons stil te staan bij onze eeuwige belangen en daarom willen we het van harte aanbevelen. Ook dit boek is voortreffelijk uitgegeven. Het telt 478 bladzijden en kost gebonden f 55,-. Het formaat is groter dan dat van Kohlbrugge. Wellicht zit daarin het verschil in prijs.

B.

ELBURG

Chr. Geref. kerk

ZENDINGS DAG

D.V. 31 juli a.s.

in de Ger. kerk, Vrijheidsstraat

1.

Aanvang 10.30 uur.

Sprekers:

Ds. H.C. v.d. Ent, 'opening',
Ds. L.W. v.d. Meij, Alphen a/d Rijn.

Pauze tot 14.00 uur.

Sprekers:

Ds. A. van Heteren, Werken-
dam,
Ds. D. Slagboom, Doornspijk,
Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht.

**Broodjes, koffie en fris-
drank verkrijgbaar ten bate
van de zending.**

**Voor al uw
familieberichten:
Bewaar het Pand!**

Vakantie op Texel

Gezelligheid, rust, activiteit, ontspanning...
U vindt het allemaal op "De Verrassing".
Bel ons nu en reserveer een bungalow of starcaravan, voor uw vakantie in eigen sfeer.

Inlichtingen: 02220-18391

vakantiecencentrum
De Verrassing
Oosterend, Texel

GENEESKRACHTIGE KRUIDEN

o.a. aambeien, spataderen, verhoogde bloeddruk,
vernieuwde bloedvaten, laxeer, ischias, borst en
hoest, hoofdpijn, migraine, vermagering enz.

Kuur voor een maand f. 15.- incl. verz. kosten.

DROGISTERIJ SIKKING

Barneveldstraat 5 - 2011 WL Haarlem
Telefoon 023 - 312882, b.g.g. 023 - 324606

BIJBELSE ALBUMS met plaatjes in kleur

Speciaal voor gebruik op scholen en zondagsscholen geeft de GBS albums met plaatjes over Bijbelse onderwerpen uit. De kinderen kunnen deze plaatjes zelf inplakken. Bij elk kort verhaal in de diverse albums is ruimte opengelaten voor een plaatje.

De albums zijn 21,5 cm breed en 15 cm hoog, stevige omslag.
Bij elk album behoort een set van 40 plaatjes (afm. 14,5 x 10,5 cm).

Wij kunnen acht series leveren:

- 0 Vanaf de schepping tot de list der Gibeonieten.
- 1 Richteren, koningen en profeten
- 2 Nieuwe Testament 1
- 3 Nieuwe Testament 2
- A Wonen, werken en eredienst van Israël
- B Bloemen en planten in Israël
- C Dieren in de Bijbel
- D Voorwerpen in de Bijbel

Prijs per album met
plaatjes **f 10,90**

Te bestellen
bij de boekhandel
of rechtstreeks
zonder postzegel bij:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANT WOORDNUMMER 18. 3300 WB DORDRECHT

IS ER PLAATS AAN UW TAFEL VOOR DIT KIND?

Door uw steun ontvangen zij voedsel,
kleding, onderwijs en komen zij in aan-
raking met het Evangelie.
Geef voor hun toekomst! Informatie wordt
op aanvraag toegezonden.

**WOORD
& DAAD**

Stichting Reformatorische
Hulpactie Woord en Daad
Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830-24288

**HELP DEZE
KINDEREN MET
'N FINANCIËLE
ADOPTIE VAN**

**40,- PER
MAAND**